

Kontrolní závěr z kontrolní akce

19/13

Obrněná technika Armády České republiky

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2019 pod číslem 19/13. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ RNDr. Petr Neuvirt.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu vyčleněné na realizaci jednotlivých investičních akcí a opravy a udržování obrněné techniky Armády ČR byly vynaloženy dle potřeb Armády ČR v souladu s obecně platnými právními předpisy, účelně, hospodárně a efektivně ve stanovených termínech.

Kontrola byla prováděna u kontrolované osoby v období od června do prosince 2019.

Kontrolováno bylo období od roku 2016 do roku 2018, v případě věcných souvislostí i období předcházející a období do ukončení kontroly.

Kontrolovaná osoba:

Ministerstvo obrany (dále také „MO“).

Kolegium NKÚ na svém VI. jednání, které se konalo dne 6. dubna 2020,

schválilo usnesením č. 11/VI/2020

kontrolní závěr v tomto znění:

Obrněná technika Armády České republiky

20 let	16 měsíců	85,9 mil. Kč
Průměrné stáří obrněné techniky	Průměrné zpoždění kontrolovaných investičních akcí	Neúčelné a neefektivní technické zhodnocení lehkého obrněného vozidla

2,8 mld. Kč

Prostředky vynaložené na investice do obrněné techniky v letech 2016–2018

60%

Navýšení pořizovací ceny 20 kolových obrněných vozidel velitelsko-štábních a spojovacích z 1,3 mld. Kč na 2 mld. Kč

X

MO se při pořizování kontrolované obrněné techniky nezabývalo výší nákladů na opravy a udržování

1,3 mld. Kč

Prostředky vynaložené na opravy, udržování a náhradní díly na obrněnou techniku v letech 2016–2018

Méně než 70 %

Provozních kolových bojových vozidel pěchoty a kolových obrněných transportérů v letech 2016–2018; průměrně jen 74 ze 107

Méně než 43 %

Provozních modernizovaných tanků v letech 2016–2018; průměrně jen 14 z 33

I. Shrnutí a vyhodnocení

NKÚ provedl u Ministerstva obrany kontrolu peněžních prostředků státního rozpočtu určených na realizaci investičních akcí a na opravy a udržování obrněné techniky Armády České republiky (dále také „Armáda“). Prověřil, zda vybrané peněžní prostředky (příloha č. 1) byly vynaloženy podle potřeb Armády v souladu s právními předpisy, účelně, hospodárně a efektivně ve stanovených termínech. Dále NKÚ kontroloval i koncepční a řídicí činnost MO ve vztahu k účelnému a efektivnímu vynakládání těchto prostředků.

NKÚ zjistil, že MO v kontrolovaném období neúčelně a neefektivně vynakládalo peněžní prostředky na pořízování, opravy a udržování obrněné techniky Armády.

MO definovalo investiční potřeby Armády v dokumentech rozdílně. Realizace investičních akcí se často zpožďovala, přitom velká část obrněné techniky již významně překročila svou technickou životnost. MO také vynaložilo neúčelně a neefektivně 85,9 mil. Kč na technické zhodnocení obrněného vozidla. Při pořízování obrněné techniky se MO nezabývalo celkovými náklady životního cyklu¹, čímž postupovalo v rozporu se zákonem č. 2/1969 Sb.² a č. 219/2000 Sb.³ Stalo se tak závislé na dodavateli servisních služeb a náhradních dílů s příslušnou licenci, což vede k navyšování peněžních prostředků vynakládaných na zajištění provozu této techniky.

MO nezabezpečilo opravy a udržování kolových bojových vozidel pěchoty (dále také „KBVP“), kolových obrněných transportérů (dále také „KOT“) a modernizovaných tanků podle potřeb Armády a nezajistilo přísun náhradních dílů v době životnosti této techniky. V celém kontrolovaném období trvala vysoká neprovozuschopnost vozidel, která může vést až k ohrožení bojeschopnosti Armády⁴. Navíc nízká kapacita pro provádění oprav Armádou opravy obrněné techniky prodražuje.

MO zadalo všechny kontrolované nákupy i servisní podporu obrněné techniky na základě výjimky dle zákona⁵ nebo v jednacím řízení bez uveřejnění. Hospodárnost smluvní ceny dokládalo znaleckými posudky nebo cenovým auditem. Znalecké posudky podpořily například navýšení ceny pořízení kolových obrněných vozidel velitelsko-štábních a spojovacích o 770,6 mil. Kč (tj. o 60 %), nebo navýšení hodnoty rámcové dohody na servisní podporu KBVP a KOT na období 2017–2019 o 795 mil. Kč (tj. o 270 %), oproti hodnotě rámcové smlouvy na období 2014–2016.

Vzhledem k velkému objemu investic plánovaných na obnovu a modernizaci obrněné techniky Armády upozorňuje NKÚ na významné riziko nevhodného navyšování souvisejících investičních a běžných výdajů MO v případě, že se budou opakovat nedostatky zjištěné touto kontrolou.

¹ Jedná se zejména o náklady na provoz, opravy a udržování obrněné techniky, neboť tyto položky tvoří mimo celkové ceny za pořízení zpravidla největší část nákladů životního cyklu obrněné techniky.

² Ustanovení § 21 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.

³ Ustanovení § 14 odst. 4 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

⁴ Dle *Směrnice MO pro sledování a vyhodnocování koeficientu technické pohotovosti čj. 1706/2008-3042-POM*.

⁵ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách; zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.

Vyhodnocení vyplývá z následujících zjištěných nedostatků:

1. Rozdílná definice potřeb Armády v dokumentech MO

MO nemělo v kontrolovaném období jednoznačně definované potřeby Armády v oblasti pořízení a technického zhodnocení obrněné techniky. Ve střednědobých plánech činnosti a rozvoje resortu MO (dále také „střednědobé plány“) a v dokumentacích programů⁶ často stanovilo potřeby rozdílně. Neshodovaly se finanční a časové podmínky investičních akcí, ani počty pořizované či modernizované obrněné techniky. V důsledku toho nebylo možné jednoznačně určit, kdy, s jakými výdaji a v jakém počtu plánovalo MO potřeby v oblasti obnovy a modernizace obrněné techniky zajistit.

2. Zpoždění realizace investičních akcí

MO ve většině případů realizovalo akce na pořízení nebo modernizaci obrněné techniky se zpožděním oproti období, na které byly plánovány v rámci programů. Realizace kontrolovaných akcí byla dokončena s průměrným zpožděním 16 měsíců oproti termínu uvedenému v původním investičním záměru akce a téměř šest měsíců oproti termínu stanovenému ve smlouvě s dodavatelem. V kontrolovaném období MO plánovalo vynaložit na akce související s obrněnou technikou 3 324,6 mil. Kč, z toho téměř jedna pětina prostředků ve výši 558,2 mil. Kč nebyla čerpána z důvodu posunu realizace nebo rušení akcí. V některých případech MO využilo svůj schválený rozpočet na úhradu záloh dodavatelům. V období 2016–2018 na akce související s obrněnou technikou vynaložilo celkem 2 766,4 mil. Kč, z toho 1 245,8 mil. Kč (tj. 45 %) činily zálohy na dodávky realizované v pozdějším období.

3. Neúčelné a neefektivní technické zhodnocení lehkého obrněného vozidla

MO neprovedlo účelně a efektivně technické zhodnocení lehkého obrněného vozidla v celkové hodnotě 85,9 mil. Kč. Neúčelnost spočívala v omezení schopností vozidla způsobeném zmenšením ráže zbraňového systému a snížením počtu vojáků obsluhujících zadní část vozidla, neefektivnost v nedostatečné přípravě investiční akce. Realizace akce nezajistila optimální míru dosažení stanoveného cíle a došlo ke snížení její kvality a přínosu.⁷

4. Absence plánování celkových nákladů životního cyklu¹ obrněné techniky

MO při pořizování obrněné techniky neplánovalo celkové náklady životního cyklu. Nepostupovalo tak v souladu s ustanovením § 21 zákona č. 2/1969 Sb., neboť se neřídilo usneseními vlády,⁸ která mu od roku 2011 ukládala brát při přípravě a realizaci investičních akcí v úvahu náklady na celý životní cyklus pořizovaného majetku. Přitom samo MO

⁶ Ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

⁷ Ustanovení § 2 písm. n) a o) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

⁸ Usnesení vlády České republiky ze dne 18. května 2011 č. 369, o *Bílé knize o obraně*, usnesení vlády České republiky ze dne 19. prosince 2016 č. 1166, ke *Strategii vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu České republiky do roku 2025*, usnesení vlády České republiky ze dne 18. března 2019 č. 187, o *Dlouhodobém výhledu pro obranu 2035*.

vyhodnotilo, že pokud se nezabývá náklady životního cyklu již při pořízení techniky, následně má problémy se zajištěním servisu a náhradních dílů. K problémům přispívá i skutečnost, že MO zavedlo do výzbroje Armády jedinečné málopočetné systémy⁹ s vysokou cenou a omezenou dostupností náhradních dílů. V případě servisní podpory KBVP a KOT je MO z důvodu licenčních podmínek závislé na konkrétním dodavateli, což vede k růstu nákladů.

5. Nesledování nákladů životního cyklu¹⁰ KBVP a KOT

MO na konci roku 2013 přestalo sledovat náklady životního cyklu KBVP a KOT v návaznosti na smlouvu na dodávky těchto vozidel z roku 2009. Jedná se o náklady na provoz, údržbu, vojenské a mimo-vojenské opravy, ukládání a skladování. MO to znemožňuje využít ustanovení této smlouvy, na jehož základě lze požadovat od dodavatele vozidel úhradu rozdílu mezi skutečnými náklady životního cyklu a náklady životního cyklu dle smlouvy, pokud skutečné náklady tuto hodnotu převýší. MO tak nevyužívá právní prostředky při uplatňování a hájení práv státu, čímž postupuje v rozporu s ustanovením § 14 odst. 4 zákona č. 219/2000 Sb. MO navíc nemá přehled o skutečné výši nákladů na KBVP a KOT ani na další typy obrněné techniky. Přitom jen mimo-vojenské výdaje MO na opravy, udržování a nákup náhradních dílů obrněné techniky v kontrolovaném období vzrostly z 194,2 mil. Kč v roce 2016 na 779,8 mil. Kč v roce 2018, tj. čtyřnásobně.

6. Nízká provozuschopnost KBVP a KOT, způsobená mj. v důsledku nevýhodných podmínek uzavřených smluv

MO neplnilo stanovený minimální koeficient provozuschopnosti KBVP a KOT ve výši 85 %. Průměrná provozuschopnost byla v letech 2016–2018 nižší než 70 %. V průběhu plnění smluv na servisní podporu vozidel docházelo k problémům se zabezpečením oprav i dodáním náhradních dílů. Sankce pro dodavatele MO stanovilo ve výši 0,05 % z ceny jednotlivých položek za každý den prodlení. Výše sankce byla navíc omezena limitem prodlení v délce trvání 300 dní a po uplynutí této doby již dodavatel nebyl nucen urychlit poskytnutí požadované služby či dodávky.

7. Nízká provozuschopnost modernizovaných tanků

MO neplnilo stanovený minimální koeficient provozuschopnosti modernizovaných tanků ve výši 85 %, skutečná hodnota činila v letech 2016–2018 průměrně méně než 43 %. V průběhu plnění smlouvy na opravy a udržování modernizovaných tanků docházelo k prodlevám v dodávkách náhradních dílů a provádění servisních činností. Opravované tanky nebyly provozuschopné v průměru 1,7 roku. Jeden ze tří modernizovaných vyprošťovacích tanků nebyl z důvodu opravy provozuschopný dokonce po dobu 3,5 roku, tj. téměř pětinu doby své životnosti.

⁹ Specifické vojenské systémy vyráběné v omezeném počtu podle konkrétních požadavků zadavatele.

¹⁰ Jedná se o průměrné přímé provozní náklady včetně nákladů na údržbu, vojenské a mimo-vojenské opravy, obligatorní náklady na obsluhu vozidel, jejich ukládání a skladování. Průměrné náklady na výcvik ve střelbě byly z provádění analýz nákladů životního cyklu vyjmuty.

8. Nezajištěné zásobování náhradními díly

MO nezajistilo přísun náhradních dílů po celou dobu životnosti obrněné techniky. Stávající systém funguje zejména formou nákupu až po vzniku požadavku, kdy technika není provozuschopná. Čekání na náhradní díly trvá měsíce a někdy i roky. Tento nedostatek zjistil NKÚ u tří kontrolovaných servisních smluv. Důsledkem byla dlouhá neschopnost provozu, zejména u modernizovaných tanků a KBVP, což může vést až k ohrožení bojeschopnosti Armády⁴.

9. Nízký projezd obrněné techniky mezi stanovenými technickými údržbami

Provozovaná kolová bojová vozidla pěchoty, kolové obrněné transportéry ani modernizované tanky neujely v kontrolovaném období mezi určenými technickými údržbami počty kilometrů, které MO stanovilo ve výši 5 000 km/rok pro KBVP a KOT a 1 000 km/rok pro tanky. Jedno KBVP a KOT ujelo v období 2016–2018 průměrně 1 203 km/rok a modernizovaný tank jen průměrně 121 km/rok. Technická údržba prvního stupně tak byla prováděna u KBVP a KOT po ujetí průměrně pouze 24 % z požadované normy kilometrů a u tanků dokonce jen 12 % z požadované normy kilometrů.

10. Nedostatečná kapacita pro zabezpečení vojenských oprav

Armáda nedisponuje dostatečnými dílenskými, technickými a personálními kapacitami k zabezpečení ani základních úkolů údržby a oprav obrněné techniky. Současný způsob zabezpečení obrněné techniky je charakterizován vyšším podílem mimo-vojenských oprav, často zadávaných dodavatelům v jednacím řízení bez uveřejnění, což vede k vyšším výdajům. Naproti tomu vojenský způsob údržby a oprav snižuje některé náklady, například na administrativu nebo dopravné.

11. Nárůst prostředků na servisní podporu KBVP a KOT

MO uzavřelo rámcovou dohodu na servis KBVP a KOT na roky 2017–2019 s dohodnutou částkou ve výši 1 089 mil. Kč. Oproti předchozí smlouvě na roky 2014–2016, kdy servis zajišťoval dodavatel vozidel, došlo k nárůstu částky o 795 mil. Kč. MO přitom původně počítalo s cenou u rámcové dohody na úrovni předchozího období. Přes uvedené navýšení ceny nedošlo v kontrolovaném období ke zlepšení provozuschopnosti vozidel a přetrvávaly problémy s dodávkami náhradních dílů i zabezpečením oprav. Dohodu uzavřelo MO s využitím jednacího řízení bez uveřejnění podle zákona č. 134/2016 Sb. a ceny prací a dodávek v místě a čase obvyklé doložilo znaleckým posudkem. Novým dodavatelem servisu se stala společnost, která získala od dodavatele vozidel licenci na provádění servisní podpory, výroby a prodeje vozidel pro ČR. Tato společnost začala MO fakturovat licenční a administrativní náklady ve smluvní výši 20 až 32 % z hodnoty smluvních plnění provedených poddodavatelem.

12. Navýšení ceny pořízení kolových obrněných vozidel velitelsko-štábních a spojovacích

MO zadalo veřejnou zakázku na dodávky kolových obrněných vozidel velitelsko-štábních a spojovacích¹¹ s využitím obecné výjimky ze zákona č. 137/2006 Sb. dodavateli, který zajišťuje

¹¹ Jedná se o kolová obrněná vozidla na podvozku 8x8.

od roku 2017 servis vozidel KBVP a KOT (viz bod 11). MO se přípravou akce zabývalo od roku 2012 a předpokládalo nákup 20 vozidel za 1 274,1 mil. Kč.¹² V roce 2016 po jednání s dodavatelem o konkrétních podmínkách smlouvy se cena navýšila o více než 62 % na 2 070 mil. Kč. Za úhradu zálohy ve výši 620,8 mil. Kč (cca 30 % z ceny) dva a půl roku před dodáním prvního vozidla poskytl dodavatel MO slevu, konečná cena činila 2 044,7 mil. Kč. Kritériem pro posouzení výše pořizovací ceny byly dva znalecké posudky o ceně obvyklé.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

II. Informace o kontrolované oblasti

Ministerstvo obrany je ústředním orgánem státní správy zejména pro zabezpečování obrany České republiky (dále také „ČR“), řízení Armády a správu vojenských újezdů. MO při řízení Armády mj. stanoví a realizuje opatření k jejímu rozvoji, zřizuje a ruší vojenské útvary a vojenská zařízení. Součástí MO je i Generální štáb Armády, který zabezpečuje velení Armádě. Výdaje státního rozpočtu kapitoly 307 – *Ministerstvo obrany* v období 2016–2018 vzrostly ze 45,7 mld. Kč na 59,8 mld. Kč, což je téměř o jednu třetinu. Zároveň procento těchto výdajů vůči hrubému domácímu produktu (dále také „HDP“) vzrostlo z 1,01 % na 1,13 % (tabulka č. 1). Tato hodnota je však stále pod úrovní roku 2010, kdy byl poměr výdajů MO vůči HDP ve výši 1,29 %.

Tabulka č. 1: Rozpočet výdajů MO a jeho čerpání (v mil. Kč)

Rok	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Čerpání výdajů	Z toho čerpání			Výdaje* vůči HDP v %
				Rozpočet	Mimorozpočtové zdroje	Nároky z nespotřebovaných výdajů	
2016	47 783,137	48 072,326	45 670,817	44 238,716	194,350	1 237,751	1,01 %
2017	52 535,044	53 172,011	52 908,767	48 892,183	205,187	3 811,397	1,05 %
2018	58 893,351	59 011,930	59 799,438	56 622,976	25,742	3 150,720	1,13 %
2019	66 734,801	67 270,097	68 321,076	-	-	-	1,21 %
2020	75 500,366	-	-	-	-	-	1,28 %

Zdroj: MO, informační systém Státní pokladny *Monitor* ke dni 4. 3. 2020.

Pozn.: *Do roku 2018 se jedná o skutečné hodnoty, od roku 2019 o předpokládané hodnoty.

V roce 2019 byly výdaje MO čerpány ve výši 68,3 mld. Kč. Na rok 2020 jsou výdaje MO plánovány ve výši 75,5 mld. Kč¹³ a procento těchto výdajů vůči HDP činí 1,28 %. Navyšování rozpočtu MO tak neodpovídá závazkům, ke kterým se vláda zavázala v letech 2014–2015, neboť schválené dokumenty¹⁴ plánovaly v roce 2020 výdaje MO ve výši 1,4 % HDP.

¹² Cena investiční akce je uvedena včetně DPH.

¹³ Usnesení vlády České republiky ze dne 16. září 2019 č. 652, k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2020 a střednědobého výhledu státního rozpočtu České republiky na léta 2021 a 2022.

¹⁴ Usnesení vlády České republiky ze dne 4. února 2015 č. 79, o Bezpečnostní strategii České republiky 2015, usnesení vlády České republiky ze dne 21. prosince 2015 č. 1094, o Koncepci výstavby České republiky do roku 2025, nebo Smlouva koaličních stran o zajištění obrany České republiky ze dne 2. září 2014.

Armáda je základní součástí ozbrojených sil, které stát vytváří k zajišťování své bezpečnosti. Organizačně se člení na vojenské útvary a vojenská zařízení. Úkoly Armády vymezuje zákon č. 219/1999 Sb.¹⁵ v ustanovení § 9 a § 10 a části třetí tohoto zákona. Hlavním úkolem je příprava k obraně ČR a obrana proti vnějšímu napadení. Armáda plní též úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků ČR, podílí se na činnostech ve prospěch míru a bezpečnosti a účastní se vojenských cvičení na území ČR nebo v zahraničí. Zabezpečení Armády věcnými prostředky, mezi které patří i obrněná technika, je jedním ze základních předpokladů splnění požadovaných vojenských schopností.

Obrněná technika Armády zahrnuje pozemní vojenskou techniku, která je vybavena balistickou ochranou nejméně prvního stupně dle normy STANAG¹⁶ 4569 a dále starší pozemní vojenskou techniku, jako jsou například bojová vozidla pěchoty, obrněné transportéry, tanky nebo samohybné houfnice. Jedná se celkem o 35 tabulkových položek, z nichž většinu tvoří obrněná vozidla. Podle zákona č. 219/1999 Sb. je obrněná technika vojenský materiál. Zahrnuje zpravidla hlavní systém (vozidlo, automobil, tank apod.) i prvky pro jeho zabezpečení (náhradní díly, vybavení, dokumentace apod.). MO ke konci roku 2018 spravovalo obrněnou techniku Armády v celkové hodnotě 15,963 mld. Kč.¹⁷ Tuto techniku využívaly především pozemní síly, dále síly výcviku, logistiky a vojenského zdravotnictví, speciální síly a několik položek využívaly vzdušné síly.

Tabulka č. 2: Počet, životnost, stáří a hodnota obrněné techniky Armády

Kategorie obrněné techniky	Počet kusů	Průměrná životnost* (v letech)	Průměrné stáří (v letech)	Pořizovací hodnota (v Kč)	Zůstatková hodnota (v Kč)
Obrněné automobily	189	15,0	11,0	1 080 019 476	579 650 416
Lehká obrněná vozidla	126	20,8	9,0	4 908 085 566	3 442 960 657
KBVP a KOT	107	30,0	8,0	12 478 067 350	9 047 140 629
Tanky	131	20,5	28,4	6 367 795 184	1 159 452 934
Speciální technika	61	21,1	3,2	941 516 491	863 868 183
Samohybné houfnice	89	20,0	34,7	584 919 974	105 525 420
Starší bojová vozidla pěchoty, transportéry a speciální technika	333	19,6	27,1	2 741 446 447	598 487 690
Ostatní starší obrněná technika	52	23,9	31,2	407 129 600	165 889 845
Celkem	1 088	20,4	20,0	29 508 980 088	15 962 975 774

Zdroj: MO.

Pozn.: *životnost stanovená MO v *Informačním systému logistiky*.

Náklady životního cyklu vojenské techniky jsou souhrnem veškerých přímých nákladů a variabilních režijních (nepřímých) nákladů spojených s etapami životního cyklu. Životní cyklus vojenské techniky je časový rozvoj této techniky od koncepce až do vyřazení. Etapa koncepce začíná rozhodnutím vyplnit mezeru ve vojenských schopnostech materiálovým řešením a etapa vyřazení končí odklizením deaktivované a demontované techniky i všech odpadních produktů. Náklady životního cyklu lze rozdělit na výzkum a vývoj, investice, a provoz a údržbu. V rámci kontroly NKÚ prověřoval výdaje na pořízení a technické zhodnocení obrněné techniky (tj. investice) a dále výdaje na opravy, udržování a nákup náhradních dílů (tj. údržbu).

¹⁵ Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.

¹⁶ Standardizační dohoda Severoamerické aliance.

¹⁷ Údaj nezahrnuje radiolokátory a odpalovací zařízení používaná vzdušnými silami Armády.

Pořízení a technické zhodnocení obrněné techniky je financováno v rámci programů reprodukce majetku. Programem se rozumí soubor věcných, časových a finančních podmínek konkrétních akcí na pořízení nebo technické zhodnocení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, s výjimkou drobného hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku. Realizace programů je jedním z nástrojů k naplnění úkolů stanovených v koncepčních a strategických dokumentech MO. Ke kontrole byly vybrány akce ze čtyř programů, v jejichž rámci MO pořídilo mj. obrněnou techniku pro pozemní síly, pohotovostní síly a logistické zabezpečení Armády. Výdaje MO na pořízení a technické zhodnocení obrněné techniky Armády v období 2016–2018 činily celkem 2 766,4 mil. Kč a představovaly přibližně 1,75 % výdajů státního rozpočtu kapitoly 307 – *Ministerstvo obrany* v tomto období.

Provozeroschopnost obrněné techniky je jedním z ukazatelů efektivity systému zabezpečení provozu, údržby a oprav obrněné techniky. MO má stanovenou provozoschopnost, respektive technickou pohotovost pozemní vojenské techniky jako poměr provozoschopné techniky k celkovému počtu techniky, která je zařazena v provozu.¹⁸ Pro obrněnou techniku Armády má tento ukazatel limitní hodnotu 85 %, tj. počet obrněné techniky neschopné provozu by neměl překročit 15 % z celkového počtu obrněné techniky, zařazené v provozu.

Opravy a udržování obrněné techniky jsou zajišťovány buď vojskově, anebo pořízením služby či dodávky mimo-vojskově podle příslušného zákona⁵ s financováním v rámci běžných výdajů MO. Realizují se ve čtyřech různých úrovních:

- První až třetí úroveň zabezpečuje Armáda. Kromě obsluhy techniky a dílenských specialistů vojenského útvaru nebo příslušného organizačního celku (první úroveň) zabezpečuje opravy a udržování obrněné techniky rovněž prapor oprav (druhá úroveň) a Centrum zabezpečení oprav (třetí úroveň). Zpravidla se jedná o preventivní údržbu obrněné techniky, odstranění běžných poruch a závad, revize zařízení a kalibrace, opravy běžné a střední náročnosti a krátkodobé i dlouhodobé ukládání techniky.
- Čtvrtou úroveň oprav a udržování obrněné techniky představují služby poskytované mimo-vojskově (tj. externími subjekty), zejména na základě dlouhodobých rámcových smluv. Zpravidla se jedná o rozsáhlé opravy nebo náročnou údržbu, revize po 10 letech, revize určených zařízení, ověření měřidel a dlouhodobé ukládání techniky.

Běžné výdaje MO na mimo-vojskové opravy, udržování a nákup náhradních dílů obrněné techniky Armády v období 2016–2018 činily celkem 1 299,5 mil. Kč (příloha č. 2) a představovaly přibližně 0,82 % výdajů státního rozpočtu kapitoly 307 – *Ministerstvo obrany* v tomto období.

III. Rozsah kontroly

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu vyčleněné na realizaci jednotlivých investičních akcí a opravy a udržování obrněné techniky Armády byly vynaloženy dle potřeb Armády v souladu s obecně platnými právními předpisy, účelně, hospodárně

¹⁸ Kromě obrněné techniky v provozu (tj. techniky zařazené v provozní kategorii) Armáda spravuje např. obrněnou techniku uloženou disponibilní nebo obrněnou techniku uloženou v zásobách pro zabezpečení bojové činnosti. Ukládáním techniky lze regulovat počet techniky v provozu, a tím i efektivitu systému zabezpečení provozu, údržby a oprav techniky.

a efektivně ve stanovených termínech. Kontrola se zaměřila zejména na následující činnosti MO:

- koncepční a řídicí činnost ve vztahu k pořizování, využívání, opravám a udržování obrněné techniky,
- příprava a realizace investičních akcí na pořízení a technické zhodnocení obrněné techniky,
- plnění rámcových smluv na opravy, udržování a kompletní servisní podporu obrněné techniky.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2016 až 2018, v případě věcných souvislostí i období od roku 2005 a rok 2019.

Kontrolovatelný objem peněžních prostředků činil celkem 8,028 mld.¹⁹ Kč, z toho výdaje na pořízení a technické zhodnocení obrněné techniky ve výši 5,530 mld. Kč a výdaje na opravy, udržování a nákup náhradních dílů obrněné techniky ve výši 2,498 mld. Kč.

Pro ověření fungování systému pořízení, oprav a udržování obrněné techniky posuzoval NKÚ strategické, koncepční a řídicí dokumenty MO a vývoj ekonomických ukazatelů, jako jsou počet, stáří, účetní hodnota a související výdaje. Rovněž posuzoval, zda MO sleduje a řídí náklady životního cyklu obrněné techniky, zda vyhodnocuje ukazatele provozu techniky a jaký byl vývoj těchto ukazatelů. Na vzorku tří akcí na pořízení a jedné akce na technické zhodnocení obrněné techniky za celkem 1 986,7 mil. Kč prověřoval, zda MO připravilo a realizovalo akce v souladu s právními předpisy a potřebami Armády, účelně, hospodárně a efektivně, za dodržení všech stanovených termínů a také zda Armáda využívá pořízenou techniku podle předpokladu uvedeného v investičním záměru. Dále NKÚ zjišťoval plnění ukazatelů efektivnosti systému provozu a údržby pozemní vojenské techniky, stanovených MO pro KBVP, KOT a tanky, a výši výdajů na opravy, údržbu a náhradní díly na tuto techniku. NKÚ také posuzoval, zda MO uzavřelo tři rámcové smlouvy na servisní podporu v souladu s právními předpisy. Na vybraných plněních těchto smluv v celkové výši 357,1 mil. Kč ověřoval, zda byly výdaje vynaloženy v souladu s potřebami Armády, hospodárně, efektivně a v požadovaném termínu.

Jako kritéria pro hodnocení účelnosti a efektivnosti systému pořízení, oprav a udržování obrněné techniky byly využity především cíle a hodnoty uvedené ve schválených strategických a koncepčních dokumentech MO, v dokumentacích programů a akcí, dále hodnoty sledovaných technických a ekonomických ukazatelů a údaje z evidence obrněné techniky. Pro posouzení souladu s právními předpisy a věcné a formální správnosti byly aplikovány zákony č. 137/2006 Sb., č. 134/2016 Sb., č. 219/2000 Sb., č. 218/2000 Sb. a č. 89/2012 Sb.²⁰ Výdaje byly z hlediska účelnosti posuzovány podle míry naplnění stanovených potřeb Armády a následného využívání pořízené, modernizované či opravené techniky. Hospodárnost výdajů NKÚ posuzoval zejména podle průběhu zadávacího procesu, vymezení předmětu veřejné zakázky a volby vhodných hodnotících kritérií. V případě využití výjimky podle příslušného zákona⁵ nebo jednacím řízení bez uveřejnění posuzoval zdůvodnění ceny ve znaleckém posudku nebo cenovém auditu. Efektivnost výdajů byla posuzována podle míry naplnění předpokládaného přínosu investice či opravy z hlediska množství, kvality a včasnosti, ve

¹⁹ Výdaje vynaložené v letech 2016–2018 a výdaje vynaložené nebo plánované v roce 2019.

²⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

vztahu k výši vynaložených prostředků. Přitom bylo přihlédnuto ke změnám množství, kvality a termínů v průběhu realizace investice či opravy.²¹

IV. Podrobnosti ke zjištěným skutečnostem

1. Rozdílná definice potřeb Armády v dokumentech MO

Reálné vymezení investičních potřeb Armády v oblasti obrněné techniky je jedním z předpokladů efektivního využití peněžních prostředků. Koncepční a strategické dokumenty MO stanoví cíle v této oblasti většinou obecně. Slouží mj. pro zpracování dalších návazných dokumentů, jako jsou koncepce pro určitou oblast, střednědobé plány nebo dokumentace programů.

MO rozpracovalo předpokládané investiční akce v oblasti obrněné techniky do střednědobých plánů a do dokumentací programů. NKÚ porovnal plánované věcné, časové a finanční podmínky investičních akcí se skutečným průběhem realizace akcí dle informačního systému *Správa majetku ve vlastnictví státu*. Zjistil, že typy obrněné techniky plánované v jednotlivých dokumentech se shodovaly, avšak finanční a časové podmínky pořízení či technického zhodnocení i počty techniky (tj. parametry akcí) se často lišily. V důsledku uvedeného nesouladu nelze jednoznačně určit, jaké byly plánované finanční a časové parametry akcí, ani jaké byly plánované počty pořizované obrněné techniky, neboť je MO stanovilo ve střednědobých dokumentech rozdílně.

2. Zpoždění realizace investičních akcí

MO v mnoha případech nerealizovalo investice do obrněné techniky v obdobích, na která byly akce naplánovány v rámci disponibilních prostředků programů. Se zpožděním oproti dokumentaci programů i střednědobému plánu byl či je realizován například nákup dílenských vozidel, nákup bojových vozidel pěchoty, nákup lehkých obrněných vozidel průzkumných, nebo modernizace tanků. MO odložilo nákup děl a zrušilo akci modernizace samohybných kanónových houfnic. Nákup bojových vozidel pro speciální síly se nerealizoval, neboť MO odstoupilo od smlouvy pro nesplnění podmínek vojskových zkoušek. Z důvodu posunu nebo rušení projektů nebyly realizovány výdaje ve výši 558,2 mil. Kč (prostředky plánované dle dokumentací příslušných programů na akce obrněné techniky), což je téměř pětina z plánované částky 3 324,6 mil. Kč. Přitom velká část obrněné techniky již významně překročila svou technickou životnost. Peněžní prostředky vynaložené na akce pořízení a technického zhodnocení obrněné techniky v letech 2016–2018 činily 2 766,4 mil. Kč.

Některé akce naproti tomu MO financovalo o rok či dva dříve uhrazením zálohy dodavateli, například nákup kolových podvozků pro minomety, nákup kolových obrněných vozidel velitelsko-štábních a spojovacích a nákup lehkých obrněných vozidel chemických. Zálohy na akce uhrazené v letech 2016–2018 činily celkem 1 728,8 mil. Kč, z této částky zůstalo 1 245,8 mil. Kč jako zálohy na dodávky po roce 2018.

²¹ Pojmy hospodárnost, efektivnost a účelnost jsou vymezeny v ustanovení § 2 písm. m) až o) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

Kontrolované akce (příloha č. 1) byly dokončeny s průměrným zpožděním 16 měsíců oproti termínu uvedenému v původním investičním záměru akce a téměř šest měsíců oproti termínu stanovenému ve smlouvě s dodavatelem. K největšímu posunu a zpoždění realizace došlo při pořízení pěti vyprošťovacích vozidel. Projekt z roku 2011, který zahrnoval jak nákup vyprošťovacích vozidel, tak nákup dílenských vozidel, MO zrušilo a následně rozdělilo na dvě samostatné investiční akce.²² Marketingový průzkum z července roku 2013 obsahoval informaci o tom, že u dodavatele je nejkratší termín pro dodání prvního vyprošťovacího vozidla do 10 měsíců od podpisu smlouvy,²³ a to včetně provedení zkoušek. Tomuto dodavateli poté MO zadalo veřejnou zakázku s využitím obecné výjimky z působnosti zákona č. 137/2006 Sb.²⁴ Přesto MO získalo první vozidlo až v prosinci roku 2018. Všechna vozidla převzatá od dodavatele byla předána Armádě až začátkem dubna 2019.

K prodlení došlo jak ve fázi přípravy akce, kdy MO opakovalo veřejnou zakázku, tak ve fázi realizace akce, a to při ověřování parametrů a vlastností vozidel v rámci kontrolních a vojskových zkoušek. Dodavatel předal MO první vozidlo o téměř 17 měsíců později, než bylo stanoveno v kupní smlouvě. Realizace nákupu vyprošťovacích vozidel byla dokončena o 40 měsíců později oproti termínu uvedenému v původním investičním záměru akce. V době ukončení kontroly MO jednalo s dodavatelem ve věci vymáhané smluvní pokuty ve výši 12 mil. Kč za pozdní dodání prvního vozidla.

3. Neúčelné a neefektivní technické zhodnocení lehkého obrněného vozidla

MO rozhodlo o technickém zhodnocení používaného lehkého obrněného vozidla, spočívající ve vybavení vozidla speciální nástavbou umožňující průzkum pozemních cílů a současně řízení bezpilotních prostředků. MO mělo získat schopnost okamžitého nasazení vozidla do zahraniční operace, s cílem dosažení technické převahy na bojišti při zvyšující se aktivitě protivníka, s ohledem na zvyšující se používanou ráži. Akce byla realizována v roce 2017.

Při přípravě akce MO neprovedlo hmotnostní analýzu jednotlivých komponent vytvářeného bojového kompletu, přesto odpovědný útvar MO realizaci akce v navržených technických parametrech odsouhlasil. V průběhu realizace bylo zjištěno přetížení vozidla. MO ve snaze snížit jeho hmotnost rozhodlo o náhradě používané zbraňové stanice, čímž došlo ke snížení ráže zbraně. Dále došlo ke snížení počtu vojáků zadní části vozidla ze dvou na jednoho, s negativním dopadem na obsluhu zbraňové stanice v případě vedení průzkumné činnosti.

Vozidlo nebylo do zahraniční operace nasazeno. Po zavedení do užívání nebylo postupně celkem šest a půl měsíce provozuschopné a provozuschopné nebylo ani v době ukončení kontroly.

MO neprovedlo technické zhodnocení lehkého obrněného vozidla v hodnotě 85 949 462 Kč účelně a efektivně. Neúčelnost spočívala v nesplnění cíle akce, respektive v omezení schopností vozidla způsobeném snížením ráže zbraňové stanice a snížením počtu vojáků v zadní části vozidla. Neefektivnost spočívala v nedostatečné přípravě akce, čímž došlo ke snížení její kvality a přínosu⁷.

²² Kontrolována z nich byla pouze akce na pořízení pěti vyprošťovacích vozidel.

²³ Smlouva byla uzavřena dne 5. ledna 2016.

²⁴ Ustanovení § 18 odst. 1 písm. e) zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách.

4. Absence plánování celkových nákladů životního cyklu¹ obrněné techniky

Usnesení vlády⁸ ukládají MO posuzovat při nákupu obrněné techniky náklady na celý životní cyklus pořizovaného majetku, a to již od roku 2011. NKÚ zjistil, že MO při realizaci kontrolovaných investičních akcí tyto náklady ve třech případech vůbec neposuzovalo. V jednom případě provedlo pouze orientační výpočet nákladů, který dále v rámci nákupu nevyužilo. MO se tak neřídilo výše uvedenými usneseními vlády, čímž nepostupovalo v souladu s ustanovením § 21 zákona č. 2/1969 Sb.

MO přitom například ve vyhodnocení plnění hlavních úkolů ročního plánu pro činnost MO v roce 2017 uvedlo, že neposuzování nákladů na celý životní cyklus již ve fázi pořizování vojenské techniky přináší následně problémy se zajištěním servisu a náhradních dílů. K těmto problémům přispívá podle NKÚ i skutečnost, že MO zavedlo do výzbroje Armády jedinečné málopočetné systémy⁹ s vysokou cenou a omezenou dostupností náhradních dílů.

Neposuzování nákladů životního cyklu může vést k závislosti MO na produktech či službách dodavatele z důvodu vlastnictví licencí k pořizované technice (tzv. „vendor lock-in“).²⁵ K této závislosti došlo v případě KBVP a KOT, kdy mělo MO pouze omezené možnosti při vyjednávání podmínek servisních smluv. Výhradní licenci pro ČR měl jen jeden subjekt. MO tak nemohlo uspořádat soutěž o nejvýhodnější nabídku, která významně podporuje hospodárné využití prostředků státního rozpočtu, a bylo nuceno využít postup podle jednacního řízení bez uveřejnění. Závislost následně ovlivnila i cenu servisní podpory (viz bod 11).

5. Nesledování nákladů životního cyklu¹⁰ KBVP a KOT

MO od roku 2014 neprovádí analýzy nákladů životního cyklu KBVP a KOT, jak bylo uvedeno ve smlouvě na dodávky těchto vozidel z roku 2009. To mu znemožňuje využít ustanovení této smlouvy, na jehož základě může požadovat od dodavatele vozidel úhradu rozdílu mezi skutečnými náklady životního cyklu a náklady životního cyklu podle smlouvy, pokud skutečné náklady tuto hodnotu převýší. Pořizovací cena a další náklady životního cyklu¹⁰ byly přitom při výběru dodavatele vozidel v roce 2009 hodnotícím kritériem s nejvyšší vahou 50 %.

MO tím, že nevyužívá právní prostředky při uplatňování a hájení práv státu, které si samo upravilo ve smlouvě na dodávky KBVP a KOT, nepostupuje v souladu s ustanovením § 14 odst. 4 zákona č. 219/2000 Sb. MO zároveň nemá přehled o skutečné výši nákladů na KBVP a KOT ani na další typy obrněné techniky, neboť například nesleduje náklady na opravy prováděné vojskově.

Analýzy nákladů životního cyklu měly sloužit také k optimalizaci logistické podpory KBVP a KOT v průběhu jejich užívání, popřípadě k získávání podkladů pro plánování. MO je mělo provádět s využitím programové aplikace a dat z diagnostického systému vozidel. MO tak činilo pouze do konce roku 2013, v průběhu zavádění KBVP a KOT do užívání v resortu. Podle vyjádření MO

²⁵ „Uzamčení zákazníka“ činí zákazníka závislým na produktech a službách konkrétního subjektu tím, že vytváří značné náklady na přechod na produkty a služby jiných subjektů. V technologicky vyspělých odvětvích je tento efekt častý. V rámci zadávání veřejných zakázek je třeba hledat možnosti k vyvážení postavení zadavatele, například kalkulovat náklady na celý životní cyklus produktu a řešit přístup k autorských právům/licencím.

bylo provádění analýz pracné, časově náročné a MO by stejně nemělo dostatek relevantních podkladů pro postup dle příslušného ustanovení smlouvy na dodávky KBVP a KOT.

6. Nízká provozuschopnost KBVP a KOT, způsobená mj. v důsledku nevýhodných podmínek uzavřených smluv

MO stanovilo limitní hodnotu provozuschopnosti obrněné techniky ve výši 85 %. Například provozuschopnost 99 KBVP se v roce 2016 pohybovala okolo 66 vozidel (tj. 67 %), v roce 2017 to bylo 65 vozidel (tj. 66 %), v roce 2018 pak 69 vozidel (tj. 70 %) a v prvním pololetí roku 2019 bylo provozuschopných 65 vozidel (tj. 66 %). Průměrná provozuschopnost KBVP byla v kontrolovaném období nižší než 70 %. Celkem bylo provozuschopných průměrně pouze 74 ze 107 vozidel KBVP a KOT. Přitom se jedná o relativně novou obrněnou techniku, nacházející se v první polovině životního cyklu.

MO jako důvody neschopnosti provozu uvedlo zejména:

- dlouhé dodací lhůty objednaných náhradních dílů a realizace oprav,
- fluktuaci odborného personálu Armády,
- nekvalitní provádění výcviku při údržbě vozidel.

K odstranění některých problémů provedlo MO dílčí kroky, například začalo pořizovat zásoby náhradních dílů.

MO provádělo mimo-vojskové opravy KBVP a KOT na základě dvou uzavřených rámcových smluv. Jako důvod nákupu služby uvedlo nedostatečnou kapacitu a schopnosti vojenských opravárenských zařízení. MO sjednalo v rámcových smlouvách mj. smluvní pokutu ve výši 0,05 % z celkové ceny plnění bez DPH za každý den prodlení. Maximální výše smluvní pokuty však nemohla přesáhnout 15 % z celkové ceny plnění bez DPH, což odpovídá délce prodlení v trvání 300 dní. Po této době již nebyl dodavatel nucen urychlit provedení prací či dodávek. Ačkoli problém výše smluvních pokut řešilo MO již v rámci interního připomínkového řízení k první rámcové smlouvě, podmínky neupravilo ani v první rámcové smlouvě, ani ve druhé rámcové dohodě.

7. Nízká provozuschopnost modernizovaných tanků

MO stanovilo limitní hodnotu provozuschopnosti obrněné techniky ve výši 85 %. Provozuschopnost 33 tanků, které byly modernizovány v letech 2003–2006, se v roce 2016 pohybovala okolo devíti tanků (tj. 27 %), v roce 2017 to bylo 13 tanků (tj. 39 %), v roce 2018 a v prvním pololetí roku 2019 bylo provozuschopných 18 tanků (tj. 55 %). Průměrná provozuschopnost tanků byla v kontrolovaném období nižší než 43 %. Celkem bylo provozuschopných průměrně pouze 14 z 33 modernizovaných tanků.

Opravované tanky nebyly provozuschopné v průměru 1,7 roku. Jeden ze tří vyprošťovacích tanků nebyl z důvodu opravy provozuschopný dokonce po dobu 3,5 roku, tj. téměř pětinu své doby životnosti.

8. Nezajištěné zásobování náhradními díly

Za nejzávažnější problém fungování systému provozu a údržby obrněné techniky považuje NKÚ nedostatek náhradních dílů. Stávající systém zásobování je založen především na jejich nákupu až po vzniku požadavku, kdy obrněná technika není provozuschopná. MO nemá vytvořeny rezervní zásoby náhradních dílů v době životnosti techniky, ani normativy jejich spotřeby. Podle *Koncepce výstavby pozemních sil* schválené v roce 2017 chybí Armádě efektivní systém způsobu výpočtu výše materiálových rezerv a jejich rozčlenění podle způsobu předurčení, odpovídající současným potřebám Armády.

Problém s náhradními díly zjistil NKÚ u všech tří kontrolovaných servisních smluv. Čekání na jejich dodávky trvalo měsíce a někdy i roky. Důsledkem bylo dlouhé setrvávání obrněné techniky ve stavu neschopném provozu, což může vést až k ohrožení bojeschopnosti Armády⁴. Zajišťování servisu vozidel KBVP a KOT provázely problémy spojené s dlouhými dodacími lhůtami náhradních dílů již od roku 2014, kdy MO uzavřelo první rámcovou smlouvu na kompletní servisní podporu těchto vozidel. V roce 2016 rozhodlo MO o navýšení hodnoty této smlouvy ze 182 na 294 mil. Kč (o 61 %), mj. to zdůvodnilo zkrácením termínů pro dodání náhradních dílů o šest až devět měsíců, neboť v té době čekalo na náhradní díly 80 % všech provozu neschopných KBVP a KOT. Problémy s včasností dodávek náhradních dílů přesto nadále přetrvávaly. MO sice uplatňovalo u dodavatele sankce za pozdní plnění, avšak jen do výše 15 % nabídkové ceny bez DPH (viz bod 6).

U tanků komplikovala zásobování náhradními díly jak jedinečnost, tak i stáří této techniky. MO nechalo zmodernizovat 33 tanků vyrobených v 80. letech minulého století v období 2003–2006, tj. před cca 15 lety. Dodavatel servisní podpory nebyl poté v mnoha případech schopen potřebné náhradní díly zabezpečit. Často již nebyly na trhu a původní výrobce neexistoval. Rezervy neměla ani Armáda. Nedostatek náhradních dílů jako závažný problém Armády byl zmíněn také v analýze systému údržby pozemní vojenské techniky (dále také „Analýza“), kterou si nechalo zpracovat MO²⁶. Tento nedostatek významně přispívá k výše uvedené vysoké neprovozuschopnosti obrněné techniky.

9. Nízký projezd obrněné techniky mezi stanovenými technickými údržbami

K hodnocení efektivnosti systému provozu a údržby pozemní vojenské techniky má MO stanoveny mj. normy ujetých kilometrů vozidel mezi technickými údržbami. Pro provedení technické údržby prvního stupně (tj. jednou ročně) tato norma činí 5 000 km pro KBVP a KOT a 1 000 km pro tanky. Z informací o provozu 107 vozidel KBVP a KOT bylo zjištěno, že v roce 2016 jedno vozidlo ujelo průměrnou vzdálenost 871 km, v roce 2017 to bylo 1 227 km a v roce 2018 celkem 1 510 km. Dále bylo zjištěno, že v letech 2016–2018 pouze jediné vozidlo ujelo požadovanou normu kilometrů za období, které je rozhodné pro provedení technické údržby prvního stupně (5 000 km/1 rok), a to v roce 2018. Žádné z vozidel neujelo požadovanou normu kilometrů za období, které je rozhodné pro provedení technické údržby druhého stupně (10 000 km/2 roky). Polovinu požadované normy kilometrů na provedení technické údržby prvního stupně ujelo v kontrolovaném období průměrně 17 % vozidel. Jedno vozidlo KBVP a KOT ujelo v období 2016–2018 průměrnou vzdálenost 1 203 km za rok.

²⁶ Analýzu systému údržby pozemní vojenské techniky zpracoval státní podnik Vojenský výzkumný ústav, s. p., v letech 2016–2018 pod názvem *ÚSYS – Systém údržby techniky v resortu MO*.

Z informací o provozu 33 modernizovaných tanků bylo zjištěno, že v roce 2016 ujel jeden tank průměrnou vzdálenost 59 km, v roce 2017 to bylo 158 km a v roce 2018 celkem 147 km. Dále bylo zjištěno, že v letech 2016–2018 žádný z modernizovaných tanků neujel požadovanou normu kilometrů za období, které je rozhodné pro provedení technické údržby prvního stupně (1 000 km/1 rok) a druhého stupně (2 000 km/2 roky). Polovinu požadované normy kilometrů na provedení technické údržby prvního stupně ujelo v kontrolovaném období průměrně 10 % tanků. Jeden modernizovaný tank ujel v období 2016–2018 průměrnou vzdálenost 121 km za rok.

Nízký průměrný projezd u KBVP, KOT a zejména tanků byl ovlivněn rovněž vysokým poměrem jejich neschopnosti provozu. Technická údržba prvního stupně byla prováděna u KBVP a KOT po ujetí průměrně pouze 24 % z požadované normy kilometrů, a u tanků dokonce jen 12 % z požadované normy kilometrů. Příliš vysoký počet obrněné techniky Armády v provozu¹⁸ konstatovala i Analýza²⁶.

10. Nedostatečná kapacita pro zabezpečení vojenských oprav

Armáda nemá dostatečné dílenské, technické a personální kapacity k zabezpečení ani základních úkolů údržby a oprav obrněné techniky. Nedostatečná kapacita a schopnosti vojenských opravárenských zařízení byla uvedena například ve zdůvodnění veřejné zakázky na zajištění kompletní servisní podpory KBVP a KOT. Současný systém údržby a oprav obrněné techniky Armády je charakterizován vyšším podílem mimo-vojenských oprav, často zadávaných s využitím jednacího řízení bez uveřejnění, což vede k vyšším výdajům.²⁷ Snahu zahraničních armád provádět co nejvíce opravárenských činností vlastními silami potvrdila i Analýza²⁶. Podle ní je základem efektivního zajištění systému údržby a oprav vojenské techniky mj. úzká spolupráce vojenských útvarů a opravárenských celků s vojenskými výzkumnými a opravárenskými podniky i s civilními subjekty. Pouze nejsložitější opravy mají být ve větší míře prováděny mimo-vojensky, což MO však deklaruje pouze záměrem. Vojenský způsob údržby a oprav snižuje zejména náklady na dopravu, clo, vývozní a dovozní poplatky, administrativní a licenční poplatky, popř. další náklady dodavatele, navíc často obtížně kontrolovatelné ze strany MO.

V období 2016–2018 vynaložilo MO na opravy, údržbu a náhradní díly obrněné techniky 1 299,5 mil. Kč. Z této částky vynaložilo celkem 567,4 mil. Kč (tj. 44 %) na vozidla KBVP a KOT, průměrný výdaj na jedno vozidlo za rok činil 1,8 mil. Kč. V případě lehkých obrněných vozidel (stáří srovnatelné s KBVP a KOT) byl průměrný výdaj 0,6 mil. Kč, u starších samohybných houfnic a tanků činily průměrné výdaje 0,4 mil. Kč a 0,3 mil. Kč. Z toho vyplývá, že nejvyšší výdaje na opravy, udržování a náhradní díly vykazovala v kontrolovaném období novější technika s vyšší pořizovací hodnotou.

NKÚ upozorňuje na riziko nevhodného navyšování běžných výdajů MO na opravy a údržbu obrněné techniky Armády, pokud zůstane stávající systém oprav a údržby beze změny.

²⁷ Například v případě veřejné zakázky na kompletní servisní podporu KBVP a KOT doporučila sekce legislativní a právní MO přehodnotit soubor servisních činností, které měl dodavatel zajišťovat, neboť některé náklady uvedené v návrhu smlouvy byly podle ní několikanásobně vyšší než náklady na zajištění těchto činností vlastními silami Armády.

Důvodem je, že Armáda již začala realizovat přezbrojení moderní, technicky a technologicky vyspělou obrněnou technikou. Na pořízení případně modernizaci obrněné techniky do roku 2025 plánuje MO vynaložit nejméně 69,1 mld. Kč,²⁸ což je o 134 % více, než činí pořizovací hodnota veškeré současné obrněné techniky ve výši 29,5 mld. Kč.

11. Nárůst prostředků na servisní podporu KBVP a KOT

Předmětem veřejné zakázky na servisní podporu KBVP a KOT v období 2014–2016 bylo pořízení služby k zabezpečení plné funkčnosti a provozuschopnosti vozidel včetně logistického a výcvikového zabezpečení a maximální zkrácení doby do obnovení provozuschopnosti. Rámcová smlouva byla uzavřena v listopadu 2014 v hodnotě 182 mil. Kč včetně DPH. Znalecký posudek z října 2014 potvrdil cenu v místě a čase obvyklou, přestože podle smlouvy na dodávky KBVP a KOT z roku 2009 byla cena mimo-vojskového servisu na období 2014–2016 odhadována na cca 346 mil. Kč včetně DPH. Tento nesoulad se projevil počátkem roku 2016, kdy MO rozhodlo o navýšení hodnoty rámcové smlouvy na 294 mil. Kč včetně DPH.

Již v roce 2015 zpracovalo MO specifikaci pro zadání navazující rámcové dohody s obdobným předmětem plnění na období 2017–2019. V průběhu roku 2016 MO původně stanovenou hodnotu rámcové dohody ve výši 295 mil. Kč bez DPH navýšilo na 900 mil. Kč bez DPH, z toho 450 mil. Kč bez DPH na zajištění servisní podpory vozidel včetně poradenství a 450 mil. Kč bez DPH na nákup náhradních dílů. Znalecký posudek neposuzoval cenu v místě a čase obvyklou pro hodnotu rámcové dohody ve výši 1 089 mil. Kč včetně DPH, ale pouze jednotkové ceny jednotlivých plnění. Hodnota rámcové dohody tak byla v porovnání s cenou mimo-vojskového servisu dle smlouvy na dodávky z roku 2009 (cca 378 mil. Kč včetně DPH) téměř třikrát vyšší.

Oproti předchozí rámcové smlouvě byla v listopadu 2017 dodatkem k rámcové dohodě na období 2017–2019 sjednána pro MO úhrada licenčních a administrativních nákladů ve výši 20 až 32 % z hodnoty smluvních plnění provedených poddodavateli. Tyto nově hrazené náklady nebyly posouzeny znalcem z hlediska ceny v místě a čase obvyklé. Z kontrolovaných šesti faktur v celkové výši 17,3 mil. Kč činily tyto náklady celkem 2,6 mil. Kč. Čerpání prostředků na servisní podporu KBVP a KOT na základě obou smluv uvádí tabulka č. 3.

Tabulka č. 3: Čerpání prostředků na servisní podporu KBVP a KOT (v mil. Kč)

Položka/rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Celkem
Odhad nákladů dle smlouvy na dodávky vozidel z roku 2009	112,0	115,4	118,9	122,4	126,1	129,9	724,7
Rámcová smlouva 2014–2016	0	114,1	85,2	56,6	36,6	0	292,5
Rámcová dohoda 2017–2019	0	0	0	8,6	373,6	405,4*	787,6*
Čerpání celkem	0	114,1	85,2	65,2	410,2	405,4*	1 080,1*

Zdroj: MO.

Pozn.: *Čerpání v roce 2019 je uvedeno od 1. 1. 2019 do 31. 10. 2019.

²⁸ Hodnota investičních akcí evidovaných v informačním systému *Správa majetku ve vlastnictví státu* ke dni 16. září 2019.

12. Navýšení ceny pořízení kolových obrněných vozidel velitelsko-štábních a spojovacích

Specifikaci nabývaného majetku zpracovalo MO začátkem roku 2015 s předpokladem plnění veřejné zakázky v letech 2017–2021 a s předpokládanou hodnotou ve výši 1 274,1 mil. Kč.²⁹ Veřejnou zakázku zadalo MO s využitím obecné výjimky podle ustanovení § 18 odst. 1 písm. b) zákona č. 137/2006 Sb. Jednání s uchazečem, kterého doporučil výrobce vozidel KBVP a KOT, probíhala od října 2015 do června 2016.

V červenci 2016 předložil tento uchazeč nabídku s cenou ve výši 2 243,8 mil. Kč, což byla cena cca o 76 % vyšší, než MO předpokládalo podle dokumentů vytvořených v letech 2013–2015, jako například studie proveditelnosti, dokumentace programu, investiční záměr akce nebo dokument o registraci akce v informačním systému *Správa majetku ve vlastnictví státu*.

V průběhu dalších jednání s uchazečem požadovalo MO doplnit předloženou nabídku například o hodnoty poddodávek nebo vysvětlení nákladů na rizika, kooperaci, výrobní režii, náklady spojené s přesunem části prací z Rakouska do ČR apod. Uchazeč některé z nákladů vyčíslil a snížil nabídkovou cenu o 174,4 mil. Kč na 2 069,4 mil. Kč. MO na nabídkovou cenu přistoupilo. Ze zápisů z jednání vyplynulo, že v ceně může být skryto například financování vybudování výrobní haly tohoto uchazeče.

Ke stanovení ceny v místě a čase obvyklé předmětu plnění veřejné zakázky nechalo MO vyhotovit dva znalecké posudky. První znalec odhadl cenu v rozmezí od 1 842 mil. Kč do 2 471 mil. Kč, druhý v rozmezí od 1 795 mil. Kč do 2 194 mil. Kč.

MO s uchazečem uzavřelo v lednu 2017 kupní smlouvu, oproti nabídce byl posunut termín dodání prvních vozidel z 30. 4. 2019 na 15. 12. 2019. Po podpisu kupní smlouvy jednaly obě strany o možnosti poskytnutí zálohové platby. MO přistoupilo na to, že poskytne dodavateli zálohovou platbu ve výši 620,8 mil. Kč (30 % z kupní ceny) více než dva roky před dodáním prvního vozidla, výměnou za slevu z kupní ceny ve výši 24,7 mil. Kč (tj. 1,2 %). Dodatkem ke kupní smlouvě byla cena snížena na 2 044,7 mil. Kč. Termín dodání prvních vozidel v prosinci 2019 byl splněn. Cena podle kupní smlouvy činila 100,8 mil. Kč pro jedno kolové obrněné vozidlo velitelsko-štábní a 96,9 mil. Kč pro jedno kolové obrněné vozidlo spojovací.

²⁹ Cena je uváděna včetně DPH.

Seznam použitých zkratk

Analýza	<i>ÚSYS – Systém údržby techniky v resortu MO</i> – analýza systému údržby pozemní vojenské techniky zpracovaná v letech 2016–2018 státním podnikem Vojenský výzkumný ústav, s. p.
Armáda	Armáda České republiky
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
HDP	hrubý domácí produkt
KBVP	kolová bojová vozidla pěchoty pořízená v letech 2009–2013
KOT	kolové obrněné transportéry pořízené v letech 2009–2013
MO	Ministerstvo obrany
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
střednědobé plány	střednědobé plány činnosti a rozvoje resortu Ministerstva obrany

**Přehled kontrolovaných investičních akcí a rámcových smluv
na servisní podporu obrněné techniky Armády**

Číslo akce nebo smlouvy	Název akce nebo smlouvy (počet kusů obrněné techniky)	Realizace akce nebo smlouvy od – do	Finanční objem akce nebo smlouvy v Kč	Objem kontrolovaných výdajů v Kč
Akce na pořízení a technické zhodnocení obrněné techniky				
107V221001801	Kolová obrněná vozidla velitelsko-štábní a spojovací na podvozku 8x8 (nákup 20 vozidel)	2017–2021	2 044 693 957,00	1 043 696 759,00
107V451000130	Víceúčelové obrněné vozidlo s průzkumnou nástavbou (technické zhodnocení vozidla)	2017	85 949 461,73	85 949 461,73
107V631001402	Vyprošťovací vozidla (nákup pěti vozidel)	2016–2019	238 389 584,76	238 389 584,76
107V682001804	Kolový podvozek zbraňového kompletu (nákup 41 podvozků)	2016–2017	618 636 700,00	618 636 700,00
Smlouvy na kompletní servisní podporu a opravy a udržování obrněné techniky				
145110058	Kompletní servisní podpora KBVP a KOT (107 vozidel)	2015–2018	294 000 000,00	87 214 463,93
165110280	Kompletní servisní podpora KBVP a KOT (107 vozidel)	2017–2020	1 089 000 000,00	220 670 290,97
175110187	Opravy a udržování modernizovaných tanků (33 tanků)	2018–2021	450 000 000,00	49 195 567,58
Celkem pořízení obrněné techniky		-	2 901 720 241,76	1 900 723 043,76
Celkem technické zhodnocení obrněné techniky		-	85 949 461,73	85 949 461,73
Celkem opravy, udržování a nákup náhradních dílů		-	1 833 000 000,00	357 080 322,48
Celkem kontrolované akce, smlouvy a výdaje		-	4 820 669 703,49	2 343 752 827,97

Zdroj: MO.

**Výdaje na mimo-vojskové opravy, údržbu a nákup náhradních dílů obrněné techniky
Armády v letech 2016–2018**

Kategorie obrněné techniky	Počet kusů	Výdaje celkem v Kč	Výdaje na 1 kus v Kč	Průměrné roční výdaje na 1 kus v Kč
Obrněné automobily	189	87 234 254	461 557	153 852
Lehká obrněná vozidla	126	189 155 874	1 501 237	500 412
KBVP a KOT	107	567 397 820	5 302 783	1 767 594
Tanky	131	119 250 072	910 306	303 435
Speciální technika	61	3 696 731	60 602	20 201
Samohybné houfnice	89	115 277 962	1 295 258	431 753
Starší bojová vozidla pěchoty, obrněné transportéry a speciální technika	333	213 076 438	639 869	213 290
Ostatní starší obrněná technika	52	4 430 388	85 200	28 400
Celkem počet a výdaje	1 088	1 299 519 539	-	-

Zdroj: MO.